

โครงการ การขยายผลและขับเคลื่อนรูปแบบ การดำเนินงานระบบอาหารเพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืน ในจังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ประเด็นตำบลบูรณาการระบบอาหาร :
การทำแผนระบบอาหารและโภชนาการในหน่วย
งานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9 กุมภาพันธ์ 2565

3 องค์ประกอบของระบบอาหาร

1.ความมั่นคงทางอาหาร

- การมีอาหารเพียงพอ
- การเข้าถึงอาหาร
- การใช้ประโยชน์จากอาหาร
- การมีเสถียรภาพด้านอาหาร

2.ความปลอดภัยของอาหาร

- ต้นทาง
- กลางทาง
- ปลายทาง
- from farm to table

3.โภชนาการสมวัย

- ภาวะโภชนาการของกลุ่มวัยต่าง ๆ
- ขาด/เกิน
- ระดับสติปัญญา

สถานการณ์ปัญหาาระบบอาหาร ภาคใต้

ภูมิสังคมภาคใต้

- พื้นที่ 44.2 ล้านไร่
- ทำการเกษตร 21.7 ล้านไร่
- มีอินทรีย์ 1.1 แสนไร่
- ส่วนใหญ่วิถีเกษตรเชิงเดี่ยว

ยางพารา ปาล์ม > 50%

พื้นที่เกษตร อาหาร ประมาณ <30%

อาหารปลอดภัย

- ตรวจพบการปนเปื้อนสารเคมีในอาหาร
- ผักผลไม้ สัตว์ ปนเปื้อนสารเคมี
- พื้นที่การทำเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ยังมีน้อย
- สถานการณ์ด้านสุขาภิบาลอาหารมีปัญหา

โภชนาการสมวัย

- อัตราภาวะทุพโภชนาการ/โภชนาการเกิน ในกลุ่มวัย
- การจัดระบบอาหารกลางวันใน ศพด./โรงเรียน ไม่ได้มาตรฐาน

ทุกขภาวะคนใต้

- เจ็บ ป่วย ตาย ด้วยโรคหลอดเลือด เรื้อรัง มะเร็ง 1.2 ล้านคน/ปี
- เกษตรกรมีสารตกค้าง เสี่ยงอันตราย 69 %

วัตถุประสงค์

1. เพื่อยกระดับการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ในกลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยว โดยการขยายผลรูปแบบการทำเกษตรผสมผสานในสวนยางพาราแบบ ก 2,3 รูปแบบการทำเกษตร 1 ไร่'หลายแสน สู่งานเชิงนโยบาย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบระบบการเชื่อมโยงผลผลิต (Matching Model) และกระจายอาหารปลอดภัยจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค โดยใช้กลไก สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ ในพื้นที่อำเภอบางกล่ำและอำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา
3. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนนโยบายและสื่อสารสาธารณะ ด้านอาหารปลอดภัยในจังหวัดปัตตานี
4. **เพื่อขยายผลและผลักดันรูปแบบการดำเนินงานบูรณาการระบบอาหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดยะลาสู่ภารกิจงานปกติของ หน่วยงาน และยกระดับเทศบาลนครยะลาเป็นต้นแบบการจัดการระบบอาหารเพื่อสุขภาพอย่างสมดุล**
5. **เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการระบบอาหาร โดยกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาภาวะโภชนาการในกลุ่มเด็กเล็ก เด็กนักเรียนและกลุ่มเปราะบางในภาวะวิกฤติ**
6. เพื่อผลักดันการดำเนินงานระบบอาหารผ่านกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ระบบอาหารแบบบูรณาการ ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (จังหวัดปัตตานี ยะลานั้นราธิวาส)

ผลการสำรวจ สถานการณ์ IQ เด็กไทย ปี 2559

วัยเรียน

แผนที่ประเทศไทย แสดงการเปลี่ยนแปลงของ IQ เฉลี่ย
เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ระหว่างการสำรวจในปี พ.ศ. 2554 และ 2559

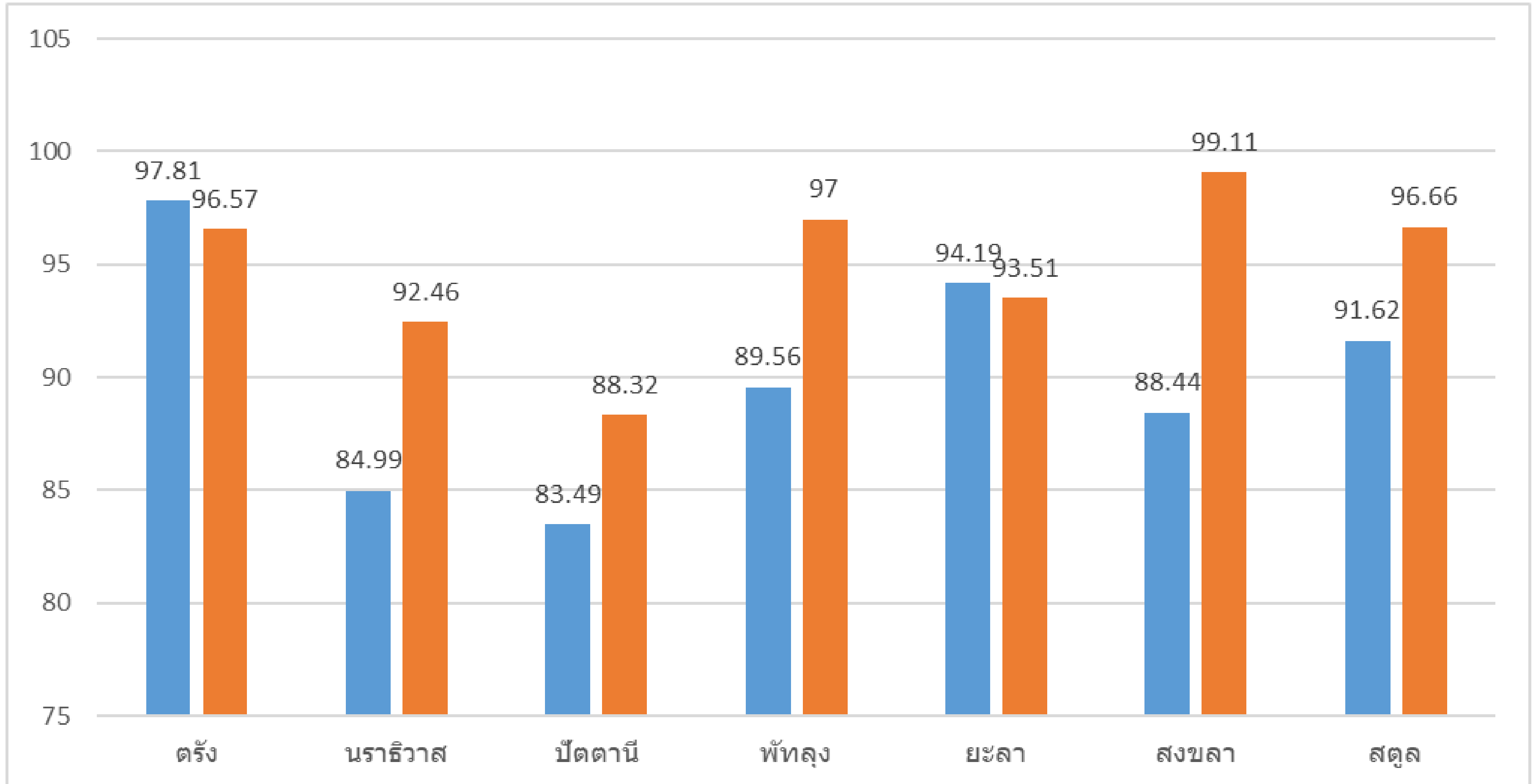

ไม่บรรลุ KPI

- กลุ่มตัวอย่าง นร.ชั้น ป.1 23,641 ราย
- Mean IQ ภาพรวม ทั้งประเทศ = 98.23 (ต่ำกว่าเป้าหมายที่ 100)

■	IQ > 100 12 จังหวัด (ร้อยละ 16)
■	IQ = 100 30 จังหวัด (ร้อยละ 39)
■	IQ < 100 35 จังหวัด (ร้อยละ 45)

แนวโน้มสถานการณ์ระดับ IQ เด็ก ปี 2554 เทียบกับปี 2559

สถานการณ์ปัญหาโภชนาการระดับเขต 12

ภาวะเตี้ย เขต 12

- เด็กเตี้ยมากกว่าระดับประเทศ ทั้ง ปี 2563,2564
- ปี 2564 พบเด็กมีภาวะเตี้ยใน จังหวัดสตูลร้อยละ 15.91
- **นราธิวาส 15.37**
- **ยะลา 13.72**
- **ปัตตานี 11.93**

(ระดับประเทศพบร้อยละ 10.56)

ภาวะผอม เขต 12

- สตูล 8.04
- นราธิวาส 7.84,
- ยะลา 6.17
- ปัตตานี 5.49

ภาวะเด็กเตี้ยจังหวัด ยะลา

ปี 2561

ร้อยละภาวะเด็กเตี้ยสูงสุด 3
อำเภอคือ

1. กาบัง ร้อยละ 21.00
2. ธารโต ร้อยละ 19.79
3. เบตง ร้อยละ 16.37

ปี 2562

ร้อยละภาวะเด็กเตี้ยสูงสุด อำเภอคือ

1. กรงปินัง ร้อยละ 34.45
2. ธารโต ร้อยละ 34.05
3. กาบัง ร้อยละ 27.69
4. รามัน ร้อยละ 27.82

เกณฑ์ ไม่เกิน ร้อยละ 10

ภาวะเด็กพอมจังหวัดยะลา

ปี 2561 อำเภอที่มีอัตราร้อยละเด็กพอมสูงสุด 3 อำเภอคือ

- อำเภอรามัน 11.67
- กาบัง 9.81
- เมืองยะลา ร้อยละ 8.87

ปี 2562

- อำเภอรามัน 10.86
- กาบัง 10.68
- กรงปินัง 9.72

เกณฑ์ภาวะเด็กพอม (ไม่เกินร้อยละ 5)

ภาวะเด็กอ้วนจังหวัดยะลา

ในปี 2561 ทุกอำเภอไม่พบภาวะเด็กอ้วนเกินเกณฑ์มาตรฐาน

ปี 2562 พบ 2 อำเภอ

- อำเภอธารโต 10.73
- กรงปินัง ร้อยละ 12.36

เกณฑ์ภาวะเด็กพอม (ไม่เกินร้อยละ 10)

ภาวะเด็กเตี้ยจังหวัด ปัตตานี

ปี 2561

ร้อยละภาวะเด็กเตี้ยสูงสุด 3
อำเภอคือ

1. ทู้งยางแดง ร้อยละ 17.31
2. ไม้แก่น ร้อยละ 13.87
3. สายบุรี ร้อยละ 13.79

ปี 2562

ร้อยละภาวะเด็กเตี้ยสูงสุด อำเภอคือ

1. กะพ้อ ร้อยละ 32.21
2. ไม้แก่น ร้อยละ 30.09
3. มายอ ร้อยละ 28.25
4. แม่ลาน ร้อยละ 27.08

เกณฑ์ ไม่เกิน ร้อยละ 10

ภาวะเด็กพอมจังหวัดปัตตานี

ปี 2561 อำเภอที่มีอัตราร้อยละเด็กพอมสูงสุด 3 อำเภอคือ

- อำเภอโคกโพธิ์ ร้อยละ 9.05
- แม่ลาน ร้อยละ 8.46
- ปานาแระ ร้อยละ 7.86

ปี 2562

- สายบุรี ร้อยละ 9.84
- ไม้แก่น ร้อยละ 9.16
- ยะหริ่ง ร้อยละ 7.65

เกณฑ์ภาวะเด็กพอม (ไม่เกินร้อยละ 5)

ภาวะเด็กอ้วนจังหวัดยะลา

ในปี 2561 ทุกอำเภอไม่พบภาวะเด็กอ้วนเกินเกณฑ์มาตรฐาน

ปี 2562 พบ 2 อำเภอ

- อำเภอธารโต 10.73
- กรงปินัง ร้อยละ 12.36

เกณฑ์ภาวะเด็กอ้วน (ไม่เกินร้อยละ 10)

ภาวะเด็กเตี้ยจังหวัด นราธิวาส

ปี 2561

- 1. ศรีสาคร ร้อยละ 40.06**
- 2. บาเจาะร้อยละ 38.13**
- 3. จะแนะ ร้อยละ 36.73**

ปี 2562

**ทุกอำเภอมีแนวโน้มเพิ่ม ยกเว้น
สุโหงปาดี ลดลงเล็กน้อย**

เกณฑ์ ไม่เกิน ร้อยละ 10

ภาวะเด็กพอมจังหวัดนราธิวาส

ทุกอำเภอมีค่าร้อยละเกินเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข
ทั้งในปี พ.ศ. 2561 และปี พ.ศ. 2562

- อำเภอเจาะไอร้องมีภาวะพอมต่อเนื่อง ร้อยละ 14.40 และร้อยละ 15.69 ตามลำดับ สูงที่สุดในจังหวัดนราธิวาส

เกณฑ์ภาวะเด็กพอม (ไม่เกินร้อยละ 5)

ภาวะเด็กอ่อนจังหวัดนราธิวาส

ทุกอำเภอมีแนวโน้มของค่าร้อยละเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2561 และค่าเกินจากค่ามาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข

ในปี 2562 มีจำนวน 5 อำเภอที่เกิน

- อำเภอบาเจาะ ร้อยละ 20.29
- ศรีสาคร ร้อยละ 17.54
- จะแนะ ร้อยละ 12.22
- รือเสาะ ร้อยละ 11.45
- ระแงะ ร้อยละ 11.10

เกณฑ์ภาวะเด็กอ่อน(ไม่เกินร้อยละ 10)

ความชุกของการขาดวิตามินเอ

พบมากในจังหวัด

- 1. ปัตตานี (ร้อยละ 34.09)**
- 2. สงขลา ร้อยละ 30**
- 3. ยะลา ร้อยละ 28.42**
- 4. นราธิวาส ร้อยละ 25.64**